

## **Naziv projekta**

„2026. RADNICI GLASAJU ZA SVOJA PRAVA“

## **Kontekst**

U novembru 2024. godine stupio je na snagu Zakon o unutrašnjoj trgovini Federacije Bosne i Hercegovine kojim se zabranjuje rad trgovačkih objekata nedjeljom u trgovinskom sektoru, kao i rad objekata tokom praznika. Ova zakonska odredba predstavlja važan napredak u zaštiti radničkih prava u sektoru trgovine, omogućavajući zaposlenima više vremena za odmor, porodicu i privatni život. Član 18. ovog Zakona se odnosi na radno vrijeme te se navodi da radno vrijeme prodajnih objekata određuje trgovac u periodu od ponedjeljka do subote, u ukupnom trajanju do 90 sati sedmično, a koje trgovac samostalno raspoređuje te da su prodajni objekti zatvoreni nedjeljom, kao i u dane praznika. Radnici i radnice u trgovini podržali su ovu zakonsku promjenu, kao i Sindikat radnika trgovine Bosne i Hercegovine (STBIH) koji se godinama zalagao za ovu ideju, jer ona doprinosi unapređenju uslova rada i kvaliteta života zaposlenih kako su pokazali rezultati istraživanja koje je STBiH sproveo među radnicima u trgovini 2025. godine. Istovremeno, u političkom i javnom prostoru i dalje postoje inicijative koje zagovaraju ukidanje neradne nedjelje i ponovno uvođenje rada nedjeljom u trgovini. S obzirom da je naredni period obilježen izbornim procesom, postoji potreba da se radnici i radnice u trgovini dodatno informišu o stavovima političkih stranaka kada je riječ o radničkim pravima u ovom sektoru, te da se ohrabre da aktivno učestvuju u demokratskom procesu. Veća izlaznost radnika na izbore može doprinijeti očuvanju već dostignutih radničkih prava i standarda rada. U tom kontekstu, Sindikat radnika trgovine BiH planira realizaciju projekta usmjerenog na informisanje javnosti i mobilizaciju radnika u trgovini u izbornoj godini. Sindikat trgovine Bosne i Hercegovine je preuzeo odgovornost da bude izvor tačnih i objektivnih informacija za radnike i radnice u trgovini o tome kakvu politiku vode političke opcije i pojedini politički predstavnici u BiH po pitanju ovog Zakona.

## **Cilj projekta**

Projekat ima za cilj osnaživanje radnika kroz povećanje njihove informiranosti o radnim i socijalnim pravima, kao i o javnim politikama koje direktno utiču na njihov položaj. Kroz ciljane diseminacijske aktivnosti i izradu policy briefa, projekt će omogućiti bolje razumijevanje postojećeg zakonodavnog okvira i identificirati ključne mjere koje doprinose zaštiti radničkih prava.

Poseban fokus bit će stavljen na jačanje kapaciteta radnika da kritički analiziraju javne politike i prepoznaju inicijative koje su u skladu s njihovim interesima. Na ovaj način, projekt doprinosi jačanju participativne demokratije i omogućava građanima da donose informirane odluke u demokratskim procesima.

Opći cilj projekta je povećati izlaznost radnika i radnica u trgovini na izbore, te kroz zagovaračku i informativnu kampanju doprinijeti očuvanju stečenog nivoa radničkih prava u sektoru trgovine, posebno zabrane rada nedjeljom i praznicima.

Specifični ciljevi projekta su:

- Informisati radnike i radnice u trgovini o stavovima političkih stranaka u vezi sa radničkim pravima u sektoru trgovine
- Podstaci aktivnije učešće radnika/ica u izbornom procesu
- Promovisati značaj očuvanja postojećih radničkih prava
- Jačati javnu podršku zabrani rada nedjeljom u trgovini

Projekt zadržava političku neutralnost, fokusirajući se isključivo na informisanje i osnaživanje građana kroz činjenice i analizu politika.

### **Opravdanost istraživanja**

Da je ovo istraživanje zaista potrebno govore nam rezultati inicijalnog istraživanja koje je STBiH, među svojim članovima/icama i pratiteljima/icama sproveo u prethodnoj sedmici. Istraživanje se baziralo na hipotetičke izbore i ispitanici su pitani o svojim preferencijama na izborima. Rezultati tog istraživanja nam govore sljedeće:

PITANJE BR. 1: Da se danas održavaju Opći izbori u BiH, za koga biste glasali?

Rezultati pokazuju sljedeću raspodjelu:

SDP – 27,48% (61 ispitanik)

NIP – 10,81% (24 ispitanika)

Naša stranka – 10,36% (23 ispitanika)

---

Vladajuća koalicija 48,65% ispitanika

Bez odgovora – 18,92% (42 ispitanika)

Ne bi glasali / niko – 12,61% (28 ispitanika)

---

Neizlazak na izbore 31,53% ispitanika (Onih koji ne znaju za koga da glasaju ili ne žele izaći na izbore, koji su neodlučni ili nemaju povjerenja u političke akttere.)

SDA – 8,55% (19 ispitanika)

Stranka za BiH – 6,31% (14 ispitanika)

DF – 2,70% (6 ispitanika)

HDZ – 1,35% (3 ispitanika)

SNSD – 0,45% (1 ispitanik)

BOSS – 0,45% (1 ispitanik)

PITANJE BR. 2: Da li znate šta je politička opcija za koju biste glasali uradila ili planira uraditi za radnike?

Rezultati pokazuju sljedeću raspodjelu:

Da, to mi je veoma bitno – 81,98% (182 ispitanika)

Ne znam – 9,91% (22 ispitanika)

Nije mi bitno – 6,31% (14 ispitanika)

Bez odgovora – 1,80% (4 ispitanika)

### **Planirane aktivnosti**

#### **1. Analiza programa i javnih nastupa političkih stranaka**

Biti će izvršena analiza programa i dosadašnjih javnih nastupa onih političkih stranaka koje su ispitanici u inicijalnom istraživanju naveli kao one kojima bi, da su danas izbori, dali svoj glas sa fokusom na njihove stavove o radničkim pravima i radu nedjeljom u trgovinskom sektoru.

Rezultati analize biće sistematizovani i predstavljeni javnosti kako bi radnici imali jasniji uvid u političke stavove i politike koje se odnose na njihov sektor.

## **2. Kreiranje i distribucija upitnika političkim strankama**

Sindikata će pripremiti strukturirani upitnik koji će biti upućen političkim strankama, a koji će se odnositi na:

- stavove o zabrani rada nedjeljom
- zaštitu radničkih prava u trgovini
- buduće politike koje se odnose na sektor trgovine

Dobijeni odgovori biće analizirani i predstavljeni javnosti putem medija i komunikacijskih kanala sindikata.

## **3. Kampanja o važnosti izlaska na izbore**

Biće kreirana kampanja usmjerena na radnike i radnice u trgovini sa ciljem podizanja svijesti o važnosti učešća na izborima i uticaja izbornog procesa na radnička prava. Kampanja će uključivati komunikaciju putem društvenih mreža, medija i sindikalnih kanala informisanja.

## **4. Press konferencija**

Na kraju projekta biće organizovana press konferencija na kojoj će biti predstavljeni rezultati analize, odgovori političkih stranaka i ključne poruke kampanje.

### **Ciljna grupa**

Primarna ciljna grupa projekta su:

- radnici i radnice u sektoru trgovine u Bosni i Hercegovini

Sekundarne ciljne grupe su:

- političke stranke-
- mediji
- šira javnost

### **Očekivani rezultati**

- Analizirani programi i javni nastupi šest političkih stranaka
- Prikupljeni i objavljeni odgovori političkih stranaka na pitanja vezana za radnička prava u trgovini
- Provedena informativna i zagovaračka kampanja usmjerena prema radnicima u trgovini
- Povećana informisanost radnika o značaju izbora za očuvanje radničkih prava
- Veća vidljivost pitanja rada nedjeljom u javnom prostoru
- Povećan nivo informisanosti radnika u trgovini o stavovima političkih stranaka
- Veća motivacija radnika za izlazak na izbore
- Jača javna podrška očuvanju neradne nedjelje u trgovini
- Veća vidljivost pitanja radničkih prava u javnom prostoru

## Metode prikupljanja podataka

Ovo istraživanje je po karakteru i kvalitativno i kvantitativno jer, kako smo naveli, sadrži dva dijela. U prvom dijelu, u kojem smo radili analizu programa i stavova pojedinaca, čije ćete rezultate danas i čuti, iste smo dobili na način da smo analizirali sadržaj programa i statuta osam stranaka koje su ispitanici u polaznom istraživanju naveli kao one za koje bi glasali da se sada održavaju opći izbori u Bosni i Hercegovini. Također smo metodom analize sadržaja analizirali medijske istupe političkih predstavnika na ovu temu na način da smo istraživanjem obuhvatili samo ono što je navedeno kao direktni citat koji se odnosi na ili Član 18. Zakona o unutrašnjoj trgovini FBiH, odnosno zabranu rada trgovačkih objekata nedjeljom i praznicima ili na neki segment radničkih prava sporan za radnike i radnice u trgovini.

Kriteriji analize:

Da li podržava neradnu nedjelju u trgovini?

Da li traži izmjenu zakona?

Kakav stav ima o radničkim pravima u trgovini?

Da li spominje plate, radno vrijeme i druga prava?

Kvantitativni dio istraživanja jeste zapravo prikupljanje podataka putem anketnog upitnika koji smo dostavili informativnim službama pomenutih stranaka, predsjednicima stranaka ali i lično na email adrese svih delegata u Parlamentu FBiH, Parlamentarne skupštine BiH kao i članovima Vlade FBiH. Istraživanje garantuje sva prava na anonimnost, ali je pitanje političke opcije ispred koje ispitanik dolazi obavezno iz razloga što je cilj porediti odgovore i ocijeniti poziciju svake političke opcije naspram radničkih prava. Upitnik je fokusiran na pitanje zabrane rada nedjeljom i praznicima, ali se dotiče i šireg konteksta radničkih prava. S obzirom da je taj dio istraživanja još uvijek u toku, rezultate anketnog upitnika kao i kompletan *policy brief* kao direktni rezultat projekta moći ćete pogledati u narednom periodu i isti će biti javno dostupan. U međuvremenu, izvještaj o dosadašnjim rezultatima projekta kao i o samom projektu je dostupan na web stranici Sindikata trgovine BiH pod posebnom rubrikom kojoj ćete moći pristupiti putem linka koji ćete dobiti na kraju press konferencije, a ispred tima koji vodi projekat pripremili smo Vam i sažetak projekta koji možete koristiti u saopćenjima i dobiti u elektronskoj verziji na email. Molimo Vas samo da kod kolegice koja je pripremila listu učesnika ostavite za to potrebne podatke.

## Uzorak

Uzorak obuhvata, kako smo već naveli, zvanične političke programe 8 stranaka u BiH (SDP BiH, Naša stranka, NiP, SDA, SBiH, DF, HDZ BiH, SNSD)

Direktne izjave 24 političara iz 6 političkih stranaka u FBiH iz 67 sadržaja (Analizirani sadržaji obuhvataju: 47 medijskih članaka, 17 objava na društvenim mrežama i 3 video priloga.)

Napominjemo da su sadržaji birani nasumičnim odabirom i objavljeni u periodu od novembra 2024. do aprila 2026. godine i da su uključeni svi akteri koji su se u tim izvorima pojavili, odnosno koji su iznosili stav o ovoj temi. A tih 24 pojedinca su iz sljedećih 6 stranaka: SDP BiH, Naša stranka, NiP, SDA, SBiH, DF. .

## **Kriteriji analize**

Kako bismo dobili mjerljive rezultate istraživanja, bilo je potrebno razviti shemu na osnovu koje programe stranaka i pojedinačne izjave političkih predstavnika možemo kategorizirati i izvući zaključak

Numeracija koju smo razvile podrazumijeva sljedeće ocjene:

Kada govorimo o programima i statutima stranaka ocjene su od 1-3

1. *Niska podrška za radnička prava*
2. *Srednja podrška za radnička prava*
3. *Niska podrška za radnička prava*

Kada govorimo o pojedincima ocjene su od 1-5

*1 - Potpuno protivljenje i kritičan stav*

*1,5 - Uglavnom kritičan stav i protivljenje sa jednim izuzetkom*

*2 - Uglavnom kritičan stav i protivljenje sa nekoliko izuzetaka*

*2,5 - Približno jednak omjer podrške i kritike (Diplomatsko izbjegavanje davanja otvorene podrške ili kritike)*

*3 - Indirektna kritika uobličena u zabrinutost za prava radnika u drugim sektorima*

*3,5 - Stavovi izražavaju podršku radnicima i zaštiti radničkih prava, ali nema eksplicitne podrške za Zakon*

*4 - Stavovi podrške dostupni, popraćeni izvorima koji govore o mogućnosti izmjene zakona, ako bude potrebe, ne negira se moguća negativna posljedica*

*4,5 - Otvorena podrška, ali nije naglašen jasan stav o tome da se zakon neće mijenjati ili ukidati*

*5 -Jasan i direktan stav podrške, jasno naglašeno da se neće dozvoliti ukidanje ili izmjena zakona*

## **Indikatori uspjeha projekta**

- broj analiziranih političkih programa i nastupa
- broj političkih stranaka/političkih aktera koje su odgovorile na upitnik
- broj objava i komunikacijskih materijala u kampanji
- broj medijskih objava i medijskih nastupa
- broj radnika obuhvaćenih komunikacijom putem sindikalnih kanala
- održana press konferencija i medijska pokrivenost

## **Policy Brief kao ključni rezultat projekta**

Jedan od glavnih rezultata projekta bit će izrada *policy briefa*, koji će služiti kao most između prikupljenih nalaza i radnika i Radnica u trgovini kao budućih glasača. Za razliku od opsežnih istraživačkih izvještaja, *policy brief* predstavlja sažet, jasan i ciljno orijentiran dokument koji omogućava brzu i efikasnu upotrebu rezultata projekta u procesima kreiranja javnih politika. *Policy brief* će uključivati i analizu postojećih politika koje utiču na radnička prava, kao i analizirane odgovore na anketni upitnik. *Policy brief* će biti distribuiran relevantnim akterima putem direktne komunikacije, elektronske distribucije i javnih događaja, čime će se osigurati njegova vidljivost i praktična upotreba.

Diseminacijske aktivnosti će biti usmjerene na radnike, s ciljem povećanja njihove informiranosti o radničkim pravima i javnim politikama koje ih uređuju, te jačanja njihove sposobnosti da prepoznaju i zagovaraju rješenja za koja smatraju da su u njihovom najboljem interesu i koja štite njihova prava.

Dokument priredile

doc. dr. Berina Beširović<sup>1</sup>

mag. Zerina Kalamujić<sup>2</sup>

---

<sup>1</sup> berina.besirovic@fpn.unsa.ba

<sup>2</sup> zerinaiphone@gmail.com